

Michał Susz¹

Rozpoznawanie spraw w postępowaniu cywilnym na posiedzeniu niejawnym lub z wykorzystaniem środków technicznych umożliwiających przeprowadzenie posiedzenia zdalnego na odległość oraz skład sądu w obliczu pandemii COVID-19 – na przykładzie sądów Apelacji Rzeszowskiej

Streszczenie

Celem publikacji jest zobrazowanie innowacyjnych zmian w procedurze cywilnej, wprowadzonych ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw², nowelizującą z dniem 3 lipca 2021 r. ustawę z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³ – w zakresie dyspozycji art. 15zżs¹ tejże ustawy. Teoretycznoprawna treść publikacji przenika się z prezentacją wyników badań przeprowadzonych przez autora w zakresie sposobu korzystania z norm prawnych zawartych w tzw. „specustawie” przez sądy Apelacji Rzeszowskiej – w zakresie objętym tematem monografii.

Słowa kluczowe

Rozprawa zdalna, posiedzenie niejawne, skład sądu, postępowanie cywilne, tarcza antykryzysowa, specustawa, COVID-19.

1. Wstęp

Na skutek eskalacji zagrożenia epidemiologicznego wywołanego wirusem SARS-CoV-2, a następnie wydania przez Ministra Zdrowia dwóch aktów normatywnych w postaci Rozporządzeń z dnia 13 marca 2020 r.⁴ oraz z dnia

¹ Michał Susz, asystent prokuratora Prokuratury Rejonowej w Dębicy.

² Dz. U. z 2021 r., poz. 1090.

³ Dz. U. z 2020 r., poz. 1842.

⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 433.

20 marca 2020 r.⁵, wprowadzających kolejno na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 14 marca 2020 r. do odwołania stan zagrożenia epidemicznego, a następnie od dnia 20 marca 2020 r. do odwołania stan epidemii na terenie całego kraju, organy jednostek organizacyjnych sprawujących wymiar sprawiedliwości – m. in. tych w okręgu Apelacji Rzeszowskiej, zobligowane były zastosować ograniczenia oraz dodatkowe środki zapewniające bezpieczeństwo w budynkach sądowych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

Początkowo sprowadzało się to do odwołania wyznaczonych terminów rozpraw, z wyjątkiem spraw związanych z pozbawieniem wolności, z wnioskami o zabezpieczenie, z odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, spraw prowadzonych na podstawie Konwencji Haskiej z 1980 r. oraz spraw co do których ustawa wymaga ich rozpoznania lub wykonania w ciągu 72 godzin. Wprowadzone ograniczenia w głównej mierze redukowały udział publiczności do dwóch osób wskazanych przez strony postępowania, zobowiązywały wszystkie osoby wchodzące do sądów do dezynfekcji rąk, do zasłaniania ust i nosa, do kontrolowania zgodnie z zaleceniami właściwego miejscowo inspektora sanitarnego temperatury ciała osób wchodzących do gmachów sądów i odmawiania wstępu do budynku osób, u których stwierdzono podwyższoną temperaturę ciała na poziomie 37,5 C i więcej, zakazywały wstępu do sekretariatów sądu osób niebędących pracownikami sądu, czy też zawężyły korzystanie z biura obsługi interesanta oraz z czytelni akt jedynie do stron postępowania i ich pełnomocników procesowych, których terminy rozpraw nie zostały odwołane⁶.

W katalogu spraw pilnych, niepodlegających odwołaniu ani odroczeniu znalazły się sprawy z zakresu:

- prawa karnego: w przedmiocie zastosowania i przedłużenia tymczasowego aresztowania; w których orzeczono środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym; rozpoznawane w postępowaniu przyspieszonym; zagrożone przedawnieniem karalności czynu, albo przedawnieniem wykonania kary; o zastosowanie środka detencyjnego w postaci umieszczenia cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub zastosowania wobec niego aresztu dla cudzoziemców; w których wykonywana była kara pozbawienia wolności albo inna kara lub środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, jeżeli rozstrzygnięcie sądu dotyczyło zwolnienia osoby pozbawionej wolności z zakładu karnego lub aresztu śledczego, albo było niezbędne do wykonania takiej kary lub środka

⁵ Dz. U. z 2020 r., poz. 491.

⁶ Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 21/20 z dnia 12 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia dodatkowych środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach sądowych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

- przymusu w tym zakładzie lub areszcie; związane z wykonaniem Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA);
- prawa cywilnego: o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, wymagające wydania zarządzenia w trybie art. 569 § 2 k.p.c.; o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁷ o ustanowienie kuratora w celu reprezentowania interesów małoletnich w postępowaniu przed sądem lub innym organem, o przesłuchanie osoby w trybie zabezpieczenia dowodu, lub co do której zachodziła obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie;
 - ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich: dotyczące umieszczenia nieletniego w schronisku dla nieletnich; w których nieletni został umieszczony w schronisku dla nieletnich; dotyczące umieszczenia małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej, jak również dotyczące czynności z zakresu postępowania wykonawczego w wyżej wymienionych sprawach;
 - ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób⁸;
 - art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁹.

Dodatkowo prezesi sądów, mając na względzie wyniki bieżącego monitorowania sytuacji epidemiologicznej, upoważniali dyrektorów sądów do wprowadzania nowych ograniczeń lub podjęcia działań zapewniających maksymalne zabezpieczenie pracowników i interesantów sądów przed zakażeniem COVID-19.

W dalszej kolejności zawieszano godziny urzędowania sądów w poniedziałki, po godz. 15:30, w tym dyżury biur obsługi interesantów i biura podawczego. Zawieszano także przyjęcia interesantów w działających przy sądach punktach informacyjnych Krajowego Rejestru Karnego, odwoływano przyjęcia przez prezesów i wiceprezesów sądów w sprawach skarg oraz ograniczano obecność interesantów na terenie gmachów sądów, poprzez wpuszczanie do nich jedynie osób wzywanych lub zawiadamianych. Ograniczano także poruszanie się po budynkach sądów, poprzez wydzielanie oznaczonych stref¹⁰.

Szczególnym rozwiązaniem dotyczącym utrzymania sprawności pracy sądów było wprowadzenie możliwości wykonywania pracy poza budynkiem

⁷ Dz. U. z 2018 r., poz. 1878 ze zm.

⁸ Dz. U. z 2019 r., poz. 2203 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm., załącznik do Zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 21/20 z dnia 12 marca 2020 r.

¹⁰ Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 4/2020 z dnia 13 marca 2020 r.

sądu w ramach tzw. „pracy zdalnej”, wraz z umożliwieniem zabierania do miejsca zamieszkania dokumentacji służbowej, w tym akt sądowych – nie tylko przez sędziów, ale także przez referendarzy sądowych oraz asystentów sędziego. Akta spraw ekspediowane do czytelnicy oraz korespondencja z zewnątrz była poddawana co najmniej 24-godzinnej kwarantannie, poprzez złożenie bez jej otwierania w wydzielonym i zabezpieczonym pomieszczeniu sądu. Przed budynkami sądów zamontowano tzw. „skrzynki wrzutowe” na korespondencję, której złożenie z uwagi na bezpieczeństwo interesantów i pracowników sądu nie było potwierdzane. Wprowadzono także procedurę kontroli tożsamości i ewidencji wszystkich osób wchodzących do gmachów sądów¹¹.

Planowano również wdrożenie dwuzmianowego systemu pracy, który w przeciwieństwie do organów wymiaru sprawiedliwości wprowadzono jedynie w powszechnych jednostkach prokuratury.

Na przełomie maja i czerwca 2020 r., mając na względzie wytyczne Ministra Sprawiedliwości i Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 18 maja 2020 r. dla funkcjonowania sądów w trakcie epidemii SARS-CoV-2 na terenie Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęto uchylanie wprowadzonych obostrzeń. Z zachowaniem wymogów sanitarnych rozpoczęto przeprowadzanie rozpraw i posiedzeń jawnych w terminach już wyznaczonych, jak i kierowanie na terminy kolejnych spraw. Na stronach internetowych sądów, w tym w Biuletynach Informacji Publicznej z tygodniowym wyprzedzeniem dokonywano publikacji wykazu spraw rozpoznawanych danego dnia¹².

Na przełomie października i listopada 2020 r. w wyniku drugiej fali pandemii doszło do ponownego, wywołującego podobne skutki, jak w marcu 2020 r., ale jedynie chwilowego paraliżu wymiaru sprawiedliwości, który trwał zaledwie dwa tygodnie¹³.

¹¹ Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 8/20 z dnia 24 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia dodatkowych środków zapewniających ochronę życia i zdrowia pracowników Sądu oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych na czas ogłoszonego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, Aneks Nr 1 z dnia 2 kwietnia 2020 r. do Zarządzenia Nr 8/20.

¹² Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 11/20 z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie dodatkowych środków zapewniających ochronę życia i zdrowia osób przebywających w budynku Sądu Okręgowego w Rzeszowie oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.

¹³ Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 82/20 z dnia 29 października 2020 r. w sprawie odwołania rozpraw i posiedzeń z udziałem osób trzecich oraz podjęcia działań służących przeciwdziałaniu potencjalnemu zagrożeniu zakażaniem wirusem SARS-CoV-2, Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 19/20 z dnia 2 listopada 2020 r. w sprawie środków zapewniających ochronę życia i zdrowia osób przebywających w budynku Sądu Okręgowego w Rzeszowie oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 87/20 z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie uchylenia zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego Nr 82/20 z dnia 29 października 2020 r.

W wielu sądach zainstalowano samoobsługowe terminale płatnicze, służące do bezgotówkowego dokonywania opłat sądowych, kar, grzywien, zaliczek oraz zakupu e-znaków. Alternatywną formą załatwiania spraw urzędowych, nie tylko w sądach, ale i w innych urzędach stały się: poczta elektroniczna, platforma ePUAP, faks oraz telefon.

Z kolei sprawujący wymiar sprawiedliwości, w celu przyspieszenia rozpoznawania spraw oraz zapobieżenia ich przewlekłości, chętniej zaczęli korzystać z uregulowań i możliwości technicznych wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁴, które to możliwości już wcześniej, po części otwierała przed nimi rzadko stosowana norma prawna, wynikająca z dyspozycji art. 151 § 2 k.p.c.¹⁵

2. Uregulowania antykryzysowe dotyczące składu sądu oraz przeprowadzania rozpraw zdalnych i kierowania spraw do rozpoznania na posiedzenia niejawne w postępowaniu cywilnym

Jak już wspomniano wcześniej, pandemia spowodowana rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 wymusiła na ustawodawcy podjęcie rychłych kroków mających na celu zapewnienie szybkości i efektywności rozpoznawania spraw sądowych, z zastosowaniem procedur bezpieczeństwa dla interesantów oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości.

Działania te, wprowadzone (obowiązującą od dnia 16 maja 2020 r.) ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2¹⁶, nowelizującą z kolei ustawę z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁷, zwaną „specustawą”, (która pierwotnie weszła w życie z dniem 8 marca 2020 r.), dokonały istotnych zmian dotyczących sposobów i form prowadzenia procesu cywilnego, poprzez wykorzystanie możliwości wynikających z użycia urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie

w sprawie odwołania rozpraw i posiedzeń z udziałem osób trzecich oraz podjęcia działań służących przeciwdziałaniu potencjalnemu zagrożeniu zakażeniem wirusem SARS-CoV-2.

¹⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 1842.

¹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn. Dz. U. z 2021 r., poz. 1805.

¹⁶ Dz. U. z 2020 r., poz. 875.

¹⁷ Dz. U. z 2020 r., poz. 1842.

rozpraw i posiedzeń jawnych na odległość, z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Jednym ze współczesnych sposobów porozumiewania się i przesyłania informacji na odległość jest Internet. Jest on najbogatszym źródłem informacji i najtańszym środkiem komunikacji¹⁸. W celu zapewnienia użytkownikom Internetu możliwości bezpośredniego kontaktu stworzono odpowiednie oprogramowanie komunikacyjne, które pozwala na prowadzenie dialogu w postaci tekstu i dźwięku. Liczne komunikatory zapewniają szybką, niezawodną wymianę komunikatów¹⁹.

Zastosowanie w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości technologii komunikatorów internetowych wiąże się nie tylko z pełnym ograniczeniem wchodzenia w interakcje osobiste uczestników postępowań, ale także otwiera na przyszłość obiektywne i rzeczywiste możliwości procedowania w sposób zdalny.

W dniu 8 września 2016 r., kiedy to weszła w życie nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego dokonana ustawą z dnia 10 lipca 2015 r.²⁰, do art. 151 dodany został § 2, przewidujący możliwość zarządzenia przez przewodniczącego przeprowadzenia posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość, którego uczestnicy musieli przebywać w tym samym czasie w budynku innego sądu. Takie zarządzenie może być wydane w każdej sprawie i na każdym jej etapie, jeżeli jest to celowe dla zapewnienia szybkości i efektywności postępowania, ułatwienia udziału w nim uczestnikom lub zmniejszenia jego kosztów, jak również w innym uzasadnionym procesowo celu²¹.

Prezentowane natomiast uregulowania „specustawy” stanowią odstępstwo od konieczności przebywania w trakcie rozprawy zdalnej uczestników postępowania w tym samym czasie, w budynku innego sądu, która to okoliczność w świetle prezentowanego przez Sąd Najwyższy stanowiska może nie gwarantować w pełni rzetelności i powagi postępowania, w tym identyfikacji osób biorących udział w czynności oraz bezpieczeństwa przesyłu danych²².

Wprowadzone normy są zatem przełomowe, gdyż nie dość, że zostały ulokowane poza kodeksem postępowania cywilnego, to wprowadzają elementy dotychczas procedurze cywilnej nieznanne. Chodzi tu nie tylko o możliwość uczestniczenia przez stronę lub uczestnika postępowania w rozprawie zdalnej np. z miejsca zamieszkania lub kancelarii profesjonalnego pełnomocnika, ale

¹⁸ M. Targaszewska, P. Zajac, Technologie przekazywania informacji na odległość, s. 20, <https://kwasnicki.prawo.uni.wroc.pl/pliki/Targaszewska%20Zajac%20informacje%20na%20odlegsc.pdf> (dostęp 26 września 2021 r.).

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.

²¹ T. Wiśniewski, Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, WKP 2021.

²² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. III CZP 13/19, OSNC 2020, nr 7–8, poz. 65.

także o możliwość wydania przez sąd rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym w sprawach, w których merytoryczne zakończenie dotychczas obligato-ryjnie musiało zostać poprzedzone przeprowadzeniem rozprawy.

Zgodnie z treścią (obowiązującego w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 2 lipca 2021 r.) art. 15zszs¹ cytowanej powyżej ustawy w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego:

1) rozprawę lub posiedzenie jawne przeprowadzało się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w nich uczestniczące nie musiały przebywać w budynku sądu, chyba że przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego bez użycia powyższych urządzeń nie wywoływało nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących;

2) przewodniczący mógł zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, jeżeli uznał rozpoznanie sprawy za konieczne, zaś przeprowadzenie wymaganych przez ustawę rozprawy lub posiedzenia jawnego mogło wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nich uczestniczących i nie można było przeprowadzić ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia ich o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należało pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu;

3) jeżeli ze względu na szczególne okoliczności prezes sądu tak zarządził, członkowie składu, z wyjątkiem przewodniczącego i referenta sprawy, mogli brać udział w posiedzeniu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, z wyjątkiem posiedzenia, na którym dochodziło do zamknięcia rozprawy.

Dyspozycja znowelizowanego art. 15zszs¹ wprowadzona ustawą z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²³ (obowiązująca od dnia 3 lipca 2021 r.) co prawda zezwala w dalszym ciągu na odstąpienie od przeprowadzania posiedzeń zdalnych na zasadach tożsamy, jak przed dokonaniem nowelizacji, jednakże jeżeli chodzi o skierowanie sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, to przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie takiego posiedzenia niezależnie już od stanowiska strony i jedynie wtedy, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne.

²³ Dz. U. z 2021 r., poz. 1090.

Ważną modyfikacją jest również brak konieczności obecności poszczególnych członków składu orzekającego w tym samym czasie w budynku sądu, co przed nowelą wymagało zgody prezesa sądu i nie mogło dotyczyć przewodniczącego oraz referenta sprawy, których obecność w budynku sądu była obligatoryjna. Obecnie członkowie składu orzekającego są uprawnieni nawet do skorzystania z elektronicznych form komunikacji na odległość również na posiedzeniach, na których doszło do zamknięcia rozprawy, co wcześniej nie było możliwe.

Nowela uprawnia również strony lub osoby wezwane nieposiadające urządzeń technicznych umożliwiających udział w posiedzeniu zdalnym poza budynkiem sądu do zgłoszenia na co najmniej 5 dni przed wyznaczonym terminem posiedzenia zdalnego wniosku, który spowoduje, iż sąd zapewni zainteresowanemu możliwość udziału w posiedzeniu zdalnym w budynku sądu.

Novum stanowią, także wprowadzone zmiany dotyczące ilości członków składów orzekających. Zgodnie bowiem z treścią (obowiązującego od dnia 3 lipca 2021 r.) art. 15zż¹ ust. 4 „specustawy” w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, a o rozpoznaniu sprawy w składzie trzech sędziów może zarządzić prezes sądu (przewodniczący) jedynie wówczas, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawzięłość lub precedensowy charakter sprawy.

Warto zaznaczyć, iż rozpoznawanie spraw przez sądy z wykorzystaniem urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku generuje nie tylko u stron czy uczestników postępowań, ale także u profesjonalnych pełnomocników pytania dotyczące konieczności stosowania strojów urzędowych oraz szeroko pojętej powagi sądu, czyli wstawania w momencie zwracania się do oblicza majestatu prawa lub w momencie ogłaszania wyroku.

Wskazać zatem należy, że profesjonalni pełnomocnicy, zgodnie z dotyczącymi ich ustawami, są zobowiązani do używania na rozprawie i posiedzeniu z udziałem stron, odbywającym się w budynku sądu, stroju urzędowego (togi), a wprowadzenie możliwości przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia jawnego przy użyciu środków komunikacji na odległość powoduje okoliczność tego rodzaju, że w trakcie rozprawy, bądź posiedzenia zmienia się jedynie forma prowadzenia czynności sądowych. Uczestniczący w nich pełnomocnicy zawodowi zobowiązani są jednak nadal do używania strojów służbowych. Nie wprowadzono bowiem przepisu zwalniającego od używania togi jedynie z powodu przeprowadzania rozprawy online. Rozprawa *on-line* nie różni się w praktyce od zwykłej rozprawy w budynku sądu i nie zwalnia od konieczności zachowania powagi wobec sądu. Jeśli zaś chodzi o kwestię wstawania w momencie zwracania się do sądu lub podczas ogłaszania wyroku w czasie rozprawy zdalnej, to zgodnie z § 110 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych

nych²⁴ wszyscy obecni na sali rozpraw, nie wyłączając pełnomocników, prokuratora i protokolanta, wstają z miejsc w czasie ogłaszania wyroku. Uczestnicy rozpraw i posiedzeń wstają z miejsca również, gdy przemawiają do sądu lub gdy sąd zwraca się do nich. Tylko w uzasadnionych przypadkach, np. ze względów zdrowotnych czy długotrwałości wypowiedzi, sędzia przewodniczący może zezwolić na pozostawanie w pozycji siedzącej osobie przemawiającej do sądu lub gdy sąd zwraca się do niej. Te rozwiązania uzasadnia głównie powaga prowadzonych spraw, czy też szacunek dla uczestników postępowań. Istotne jest, że sędziowie nie występują w trakcie rozpraw czy posiedzeń prywatnie. Wszystkie swoje czynności wykonują, reprezentując państwo, w szczególności wydawane wyroki zapadają „w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”. Co do zasady przepisy tzw. ustawy covidowej nie zwalniają z wymienionych obowiązków uczestników rozprawy, mimo że forma jej prowadzenia odbiega od tradycyjnej. Wysłuchanie wyroku ogłaszanego przez sąd wymaga zatem powstania, z wyjątkiem wskazanych wyżej sytuacji wyjątkowych. Szczególna forma rozprawy niczego nie zmienia w tym zakresie, gdyż nie przewiduje tego przepis ustawy. Dotychczasowa praktyka jednak jest taka, że zwykle sąd nie oczekuje, by uczestnicy wstawali podczas rozprawy *on-line*, bo gdy strona wstanie, to nie widać jej twarzy. Nie mogą także umknąć uwadze kwestie techniczne – w wielu wypadkach zamontowana w laptopach czy komputerach kamera nie zawsze umożliwia „uchwycenie” twarzy osób w pozycji stojącej. Wydaje się zatem racjonalne stanowisko, że pozycja siedząca nie będzie stanowiła w tym wypadku uchybienia godności sądu²⁵.

3. Przykład procedowania sądów rejonowych apelacji rzeszowskiej w latach 2016–2021

3.1 Sąd Rejonowy w Strzyżowie

W Sądzie Rejonowym w Strzyżowie, w okresie od dnia wejścia w życie art. 151 § 2 k.p.c., tj. od dnia 8 września 2016 r. do dnia 14 maja 2020 r. nie przeprowadzono na podstawie tegoż przepisu żadnego posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość.

Dopiero w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 4 października 2021 r. na zasadzie art. 15z²⁵ „specustawy” przeprowadzono zdalnie 10 spraw, z czego 8 spraw odbyło się w I Wydziale Cywilnym (6 spraw z rep. Ns, 1 sprawa z rep. C, 1 sprawa z rep. Co) i 2 sprawy (obydwie z rep. RC) odby-

²⁴ Dz. U. z 2019 r., poz. 1141.

²⁵ M. Biąła, Rozprawy zdalne w postępowaniu cywilnym, LEX/el. 2021.

ły się w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich. Merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło tylko w sprawie z rep. Co.

Bez użycia urządzeń technicznych umożliwiających komunikowanie się na odległość, w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 4 października 2021 r. rozpoznawano łącznie 2072 sprawy, z czego merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło w 854 sprawach.

W I Wydziale Cywilnym rozpoznano w ten sposób 1527 spraw, z czego rozstrzygnięcie zapadło w 523 sprawach (w 193 sprawach z rep. C, 292 z rep. Ns, 22 z rep. Co i 16 z rep. Cps).

Z kolei w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich rozpoznano w ten sposób 545 spraw, z czego merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło w 331 sprawach (w 41 sprawach z rep. RC, 130 z rep. RNs, 144 z rep. Nsm, 15 z rep. Nkd i 1 z rep. RCo).

Do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, w myśl art. 15zszs¹ „specustawy” w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 4 października 2021 r. skierowano natomiast łącznie 75 spraw.

W I Wydziale Cywilnym na posiedzeniu niejawnym rozstrzygnięto 73 sprawy, z czego w 60 przypadkach uwzględniono żądanie wniosku/pozwu, a w 13 przypadkach żądanie oddalono.

Natomiast w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich na posiedzeniu niejawnym rozstrzygnięto 2 sprawy (obydwie z rep. Nsm) – wszczęte z urzędu, które zostały merytorycznie zakończone stwierdzeniem braku podstaw do wydania zarządzeń (oddalenie wniosku).

W żadnej sprawie zawistej przed Sądem Rejonowym w Strzyżowie nie odnotowano sprzeciwu strony od zarządzenia przewodniczącego wydanego w myśl obowiązującego w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 2 lipca 2021 r. art. 15zszs¹ „specustawy” o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne.

Podsumowując, w Wydziałach I Cywilnym i III Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Strzyżowie w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 4 października 2021 r. przeprowadzono 2157 spraw, z tym, że:

- na posiedzeniu jawnym lub rozprawie było to 96,06% spraw (2072 sprawy) – 95% w I Wydziale Cywilnym i 99,28% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
- na posiedzeniu niejawnym 3,48% spraw (75 sprawy) – 4,5% w I Wydziale Cywilnym i 0,36% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
- na posiedzeniu zdalnym 0,46% spraw (10 spraw) – 0,5% w I Wydziale Cywilnym i 0,36% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich.

Ogółem z powyższych spraw załatwiono 43,12% (930 spraw), z czego:

- 91,83% to sprawy rozstrzygnięte na rozprawie lub posiedzeniu jawnym (854) – 87,60% w I Wydziale Cywilnym i 99,40% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
- 8,06% spraw to sprawy rozstrzygnięte na posiedzeniu niejawnym (75 spraw) – 12,23% w I Wydziale Cywilnym i 0,60% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,

- 0,11% spraw to sprawy rozstrzygnięte na posiedzeniu zdalnym (1 sprawa) – 0,17% w I Wydziale Cywilnym i 0% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich.

Najwięcej rozstrzygnięć na rozprawie/posiedzeniu jawnym zapadło w sprawach z rep. Ns – 292 (co stanowiło 55,83% spraw rozstrzyganych w ten sposób w I Wydziale Cywilnym) oraz z rep. Nsm – 144 (co stanowiło 43,50% spraw rozstrzyganych w ten sposób w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich).

Żądanie pozwu/wniosku uwzględniono natomiast w 80% spraw rozpoznawanych na posiedzeniu niejawnym – 60 (82,19% w I Wydziale Cywilnym i 0% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich), a oddalenie wniosku/powództwa nastąpiło w 20% spraw – 15 (17,81% w I Wydziale Cywilnym i 100% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich).

W Sądzie Rejonowym w Strzyżowie w okresie od dnia 3 lipca 2021 r. do dnia 4 października 2021 r. nie odnotowano spraw, które zostały w myśl art. 15zsz¹ ust. 4 „specustawy” rozpoznane w składzie jednego sędziego, a które dotychczas w procedurze cywilnej rozpoznawane były w składzie kolegiальnym.

Nie odnotowano również takich spraw, w których prezes sądu (przewodniczący) zarządził ich rozpoznanie w składzie trzech sędziów ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy²⁶.

Powyższy sposób procedowania mógłby dotyczyć jedynie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, a konkretnie spraw o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa i o rozwiązanie przysposobienia, które to sprawy zgodnie z art. 47 § 2 pkt 2 lit. c) i d) k.p.c. rozpoznawane są w składzie jednego sędziego i dwóch ławników i które w okresie stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii oraz w okresie roku od odwołania ostatniego z nich mogą być rozpoznawane wyłącznie w składzie jednego sędziego lub w składzie trzech sędziów.

3.2. Sąd Rejonowy w Dębicy

W Sądzie Rejonowym w Dębicy, w okresie od dnia wejścia w życie art. 151 § 2 k.p.c., tj. od dnia 8 września 2016 r. do dnia 14 maja 2020 r. także nie przeprowadzono na podstawie tegoż przepisu żadnego posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość.

Natomiast okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 6 października 2021 r. na zasadzie art. 15zsz¹ „specustawy” przeprowadzono zdalnie 9 spraw – wszystkie w I Wydziale Cywilnym (6 spraw z rep. Ns i 3 sprawy z rep. C).

Bez użycia urządzeń technicznych umożliwiających komunikowanie się na odległość, w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 6 października 2021 r. rozpoznawano łącznie 2134 sprawy, z czego merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło w 865 sprawach.

²⁶ Informacja publiczna Prezesa Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 4 października 2021 r., sygn. A-0127-231/21.

W I Wydziale Cywilnym rozpoznano w ten sposób 1698 spraw (502 sprawy z rep. C, 867 z rep. Ns, 237 z rep. Co i 92 z rep. Cps), z czego rozstrzygnięcie zapadło w 514 sprawach (w 173 sprawach z rep. C, 317 z rep. Ns i 24 z rep. Co).

Z kolei w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich rozpoznano w ten sposób 436 spraw (169 spraw z rep. RC, 141 spraw z rep. RNs, 116 spraw z rep. Nsm i 10 spraw z rep. Nkd), z czego rozstrzygnięcie zapadło w 351 sprawach (w 84 sprawach z rep. RC, 141 sprawach z rep. RNs, 116 sprawach z rep. Nsm i 10 sprawach z rep. Nkd)

Z uwagi na brak prowadzonych danych statystycznych nie uzyskano informacji dotyczących liczby i kategorii spraw rozpoznawanych przez I Wydział Cywilny i III Wydział Rodzinny i Nieletnich, w których Przewodniczący zarządził przeprowadzenie niejawnego w myśl obowiązującego w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 2 lipca 2021 r. art. 15zżs¹ ust. 2 „specustawy”. Nie uzyskano także danych dotyczących liczby sprzeciwów od rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym oraz danych dotyczących liczby rozstrzygnięć zapadłych na takim posiedzeniu.

Podsumowując, w Wydziałach I Cywilnym i III Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Dębicy w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 6 października 2021 r. przeprowadzono 2134 sprawy, z tym, że:

- na posiedzeniu jawnym lub rozprawie było to 99,58% spraw (2125 spraw) – 99,58% w I Wydziale Cywilnym i 100% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
 - na posiedzeniu zdalnym 0,42% spraw (9 spraw) – 0,42% w I Wydziale Cywilnym i 0% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich).
- Ogółem z powyższych spraw załatwiono 40,53% (865 sprawy), z czego:
- 98,68% to sprawy rozstrzygnięte na rozprawie lub posiedzeniu jawnym (856 spraw) – 98,68% w I Wydziale Cywilnym i 100% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
 - 1,32% spraw to sprawy rozstrzygnięte na posiedzeniu zdalnym (9 spraw) – 1,32% w I Wydziale Cywilnym i 0% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich.

Najwięcej rozstrzygnięć na rozprawie/posiedzeniu jawnym zapadło w sprawach z rep. Ns – 317 (co stanowiło 61,67% spraw rozstrzyganych w ten sposób w I Wydziale Cywilnym) oraz z rep. Ns – 141 (co stanowiło 40,17% spraw rozstrzyganych w ten sposób w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich).

W Sądzie Rejonowym w Dębicy w okresie od dnia 3 lipca 2021 r. do dnia 6 października 2021 r. odnotowano jedną sprawę z rep. Nsm, która została rozpoznana w składzie jednego sędziego, a która dotychczas w procedurze cywilnej rozpoznawana była w składzie kolegialnym²⁷.

²⁷ Informacja publiczna Wiceprezesa Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 11 października 2021 r., sygn. A-0300-39/21.

Nie odnotowano natomiast takich spraw, w których prezes sądu (przewodniczący) zarządził ich rozpoznanie w składzie trzech sędziów ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy.

3.3 Sąd Rejonowy w Leżajsku

W Sądzie Rejonowym w Leżajsku, w okresie od dnia wejścia w życie art. 151 § 2 k.p.c., tj. od dnia 8 września 2016 r. do dnia 14 maja 2020 r. również nie przeprowadzono na podstawie tegoż przepisu żadnego posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość.

Nadto w Sądzie Rejonowym w Leżajsku w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 8 listopada 2021 r. na zasadzie art. 15zsz¹ „specustawy” nie przeprowadzono również żadnego posiedzenia zdalnego.

Bez użycia urządzeń technicznych umożliwiających komunikowanie się na odległość, w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 8 listopada 2021 r. rozpoznawano łącznie 2405 spraw, z czego merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło w 886 sprawach.

W I Wydziale Cywilnym rozpoznano w ten sposób 1246 spraw (429 sprawy z rep. C, 666 z rep. Ns, 106 z rep. Co i 45 z rep. Cps), z czego rozstrzygnięcie zapadło w 356 sprawach (w 106 sprawach z rep. C, 235 z rep. Ns i 15 z rep. Co).

Z kolei w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich rozpoznano w ten sposób 1158 spraw (214 spraw z rep. RC, 490 spraw z rep. RNs, 386 spraw z rep. Nsm, 68 spraw z rep. Nkd i 1 z rep. RCo), z czego merytoryczne rozstrzygnięcie zapadło w 529 sprawach (w 84 sprawach z rep. RC, 268 z rep. RNs, 139 z rep. Nsm, 38 z rep. Nkd i 1 z rep. RCo).

Do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, w myśl art. 15zsz¹ „specustawy” w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 8 listopada 2021 r. skierowano natomiast łącznie 1 sprawę, która została merytorycznie zakończona w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich.

W żadnej sprawie zawistej przed Sądem Rejonowym w Leżajsku nie odnotowano sprzeciwu strony od zarządzenia przewodniczącego wydanego w myśl obowiązującego w okresie od dnia 16 maja 2020 r. do dnia 2 lipca 2021 r. art. 15zsz¹ „specustawy” o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne.

Podsumowując, w Wydziałach I Cywilnym i III Rodzinnym i Nieletnich Sądu Rejonowego w Leżajsku w okresie od dnia 15 maja 2020 r. do dnia 8 listopada 2021 r. przeprowadzono 2405 spraw, z tym, że:

- na posiedzeniu jawnym lub rozprawie było to 99,96% spraw (2404 sprawy) – 100% w I Wydziale Cywilnym i 99,91% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
- na posiedzeniu niejawnym 0,04% spraw (1 sprawa) – 0% w I Wydziale Cywilnym i 0,09% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,

- Ogółem z powyższych spraw załatwiono 36,84% (886 spraw), z czego:
- 99,89% to sprawy rozstrzygnięte na rozprawie lub posiedzeniu jawnym (885 spraw) – 100% w I Wydziale Cywilnym i 99,81% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich,
 - 0,11% spraw to sprawy rozstrzygnięte na posiedzeniu niejawnym (1 sprawa) – 0% w I Wydziale Cywilnym i 0,19% w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich.

Najwięcej rozstrzygnięć na rozprawie/posiedzeniu jawnym zapadło w sprawach z rep. Ns – 235 (co stanowiło 66,01% spraw rozstrzyganych w ten sposób w I Wydziale Cywilnym) oraz z rep. RNs – 268 (co stanowiło 50,66% spraw rozstrzyganych w ten sposób w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich).

W Sądzie Rejonowym w Leżajsku w okresie od dnia 3 lipca 2021 r. do dnia 9 listopada 2021 r. odnotowano 5 spraw, które zostały w myśl art. 15zszs¹ ust. 4 „specustawy” rozpoznane w składzie jednego sędziego, a które dotychczas w procedurze cywilnej rozpoznawane były w składzie kolegiальnym.

Odnotowano także jedną sprawę, która została rozpoznana w składzie kolegiальnym, a która dotychczas była rozpoznawana w składzie jednoosobowym²⁸.

4. Zakończenie

Omówione w niniejszej publikacji nowelizacje bez wątpienia za naczelną zasadę procedowania cywilnego w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego COVID-19 lub w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, przyjmują przeprowadzanie rozpraw i posiedzeń jawnych, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, w myśl której odstąpienie od zasady jawności postępowania i skierowanie sprawy do rozpoznania na posiedzenie niejawne, może nastąpić jedynie wówczas, gdy przeprowadzenie takiej formy napotka przeszkody trudne do przezwyciężenia.

Przepisy prawa pozostawiają wciąż jednak przewodniczącemu możliwość skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie w budynku sądu lub na posiedzenie niejawne, jednakże wyłącznie wtedy, gdy w jego nieokreślonej bliżej kategoriach ocenie, względy epidemiczne nie staną ku temu na przeszkodzie, a także możliwość wyznaczenia składu sądu w sposób odmienny niż stanowią to przepisy k.p.c.

Analiza przeprowadzonych badań wskazuje, iż najwięcej spraw na posiedzeniu niejawnym rozstrzygnął Sąd Rejonowy w Strzyżowie – łącznie 75 (73 sprawy rozpoznawane w I Wydziale Cywilnym i 2 sprawy rozpoznawane w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich – dane na dzień 4 października 2021 r.).

²⁸ Informacja publiczna Prezesa Sądu Rejonowego w Leżajsku z dnia 9 listopada 2021 r., sygn. Prez. 0127–117/21.

Najmniej zaś Sąd Rejonowy w Leżajsku – 1 (w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich – dane na dzień 8 listopada 2021 r.). W przedmiotowym zakresie nie uzyskano natomiast danych z Sądu Rejonowego w Dębicy.

Najczęściej z dyspozycji z art. 15zsz¹ ust. 4 „specustawy” skłonny był z kolei korzystać Sąd Rejonowy w Leżajsku, gdzie 5 spraw, które dotychczas w procedurze cywilnej rozpoznawane były w składzie kolegiальnym, a rozpoznawano je w składzie jednego sędziego oraz 1 sprawę, która dotychczas była rozpoznawana w składzie jednoosobowym, a rozpoznawano ją w składzie kolegiальnym (wszystkie w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich – dane na dzień 8 listopada 2021 r.). W Sądzie Rejonowym w Strzyżowie z kolei skład sądu każdorazowo formowany był zgodnie z przepisami k.p.c.

Najwięcej rozpraw zdalnych przeprowadził natomiast Sąd Rejonowy w Strzyżowie – 10 (8 w I Wydziale Cywilnym i 2 w III Wydziale Rodzinnym i Nieletnich – dane na dzień 4 października 2021 r.). Sąd Rejonowy w Dębicy z kolei przeprowadził 9 rozpraw zdalnych (wszystkie w I Wydziale Cywilnym – dane na dzień 6 października 2021 r.). Z takiej możliwości natomiast nigdy nie skorzystał Sąd Rejonowy w Leżajsku – dane na dzień 8 listopada 2021 r.

W stosowaniu przepisów „specustawy” przoduje bezspornie Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, gdzie rozpraw z wykorzystaniem środków technicznych komunikowania się na odległość przeprowadzono łącznie 217 (wszystkie w I Wydziale Cywilnym – dane na dzień 30 września 2021 r.).

Natomiast z dyspozycji z art. 15zsz¹ ust. 4 „specustawy” Sąd ten skłonny był skorzystać łącznie w 354 sprawach (w 183 sprawach rozpoznawanych w I Wydziale Cywilnym – dane na dzień 31 października 2021 r. oraz w 171 sprawach rozpoznawanych w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – dane na dzień 30 września 2021 r., które to sprawy dotychczas w procedurze cywilnej rozpoznawane były w składzie kolegiальnym, a rozpoznawano je w składzie jednego sędziego) oraz w 47 sprawach, które dotychczas były rozpoznawane w składzie jednoosobowym, a rozpoznawano je w składzie kolegiальnym (w 33 sprawach rozpoznawanych w I Wydziale Cywilnym – dane na dzień 31 października 2021 r. oraz w 24 sprawach rozpoznawanych w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – dane na dzień 30 września 2021 r.).

W Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie na posiedzeniu niejawnym rozstrzygnięto łącznie natomiast 2686 spraw (1350 spraw w I Wydziale Cywilnym – dane na dzień 30 września 2021 r. oraz 1336 spraw w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – dane na dzień 30 września 2021 r.)²⁹.

Na uwagę zasługuje fakt, iż żaden z badanych sądów od wejścia w życie art. 151§ 2 k.p.c. na jego podstawie nigdy nie przeprowadził posiedzenia zdalnego.

²⁹ Informacja publiczna Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. A-0182-104/21.

Konkludując, w ocenie autora wprowadzona przez ustawodawcę cyfryzacja i informatyzacja wymiaru sprawiedliwości z dużym prawdopodobieństwem może doprowadzić do sytuacji tego rodzaju, iż po ustaniu zagrożenia pandemicznego posiedzenia zdalne w postępowaniu cywilnym staną się obok rozpraw stacjonarnych nie tylko tradycyjnym sposobem procedowania, ale także szansą dla stron postępowania na przyspieszenie procesu – czego na podstawie przeprowadzonych badań dowodzi najchętniej korzystający z innowacyjnych rozwiązań przygotowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości - Sąd Apelacyjny w Rzeszowie.

Bibliografia

1. Biała M., Rozprawy zdalne w postępowaniu cywilnym, LEX/el. 2021.
2. Targaszewska M, Zając P., Technologie przekazywania informacji na odległość. <https://kwasnicki.prawo.uni.wroc.pl/pliki/Targaszewska%20Zajac%20informacje%20na%20odlegosc.pdf> (dostęp 26 września 2021 r.).
3. Wiśniewski T., Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, WKP 2021.

Akty normatywne

1. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 1575).
2. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842).
3. Ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r., poz. 875).
4. Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 1090).
5. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.06.2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1141).
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 433)
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r., poz. 491).

Orzecznictwo

1. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. III CZP 13/19, OSNC 2020, nr 7–8, poz. 65.

2. Informacja publiczna Prezesa Sądu Rejonowego w Strzyżowie z dnia 4 października 2021 r., sygn. sygn. A–0127–231/21.
3. Informacja publiczna Wiceprezesa Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 11 października 2021 r., sygn. A–0300–39–21.
4. Informacja publiczna Prezesa Sądu Rejonowego w Leżajsku z dnia 9 listopada 2021 r., sygn. Prez. 0127–117/21.
5. Informacja publiczna Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. A–0182–104/21.

Dokumenty administracyjno-służbowe

1. Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 21/20 z dnia 12 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia dodatkowych środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach sądowych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19
2. Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 4/2020 z dnia 13 marca 2020 r.
3. Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 8/20 z dnia 24 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia dodatkowych środków zapewniających ochronę życia i zdrowia pracowników Sądu oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych na czas ogłoszonego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, Aneks Nr 1 z dnia 2 kwietnia 2020 r. do Zarządzenia Nr 8/20.
4. Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 11/20 z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie dodatkowych środków zapewniających ochronę życia i zdrowia osób przebywających w budynku Sądu Okręgowego w Rzeszowie oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.
5. Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 82/20 z dnia 29 października 2020 r. w sprawie odwołania rozpraw i posiedzeń z udziałem osób trzecich oraz podjęcia działań służących przeciwdziałaniu potencjalnemu zagrożeniu zakażaniem wirusem SARS-CoV-2.
6. Zarządzenie Prezesa i Dyrektora Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 19/20 z dnia 2 listopada 2020 r. w sprawie środków zapewniających ochronę życia i zdrowia osób przebywających w budynku Sądu Okręgowego w Rzeszowie oraz zabezpieczających działanie procedur sądowych w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.
7. Zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie Nr 87/20 z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie uchylecia zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego Nr 82/20 z dnia 29 października 2020 r. w sprawie odwołania rozpraw i posiedzeń z udziałem osób trzecich oraz podjęcia działań służących przeciwdziałaniu potencjalnemu zagrożeniu zakażaniem wirusem SARS-CoV-2.

Hearings in camera or remote hearings, and composition of courts during the COVID-19 pandemics in civil proceedings, based on examples from Appellate Courts of Rzeszów

Abstract

This paper aims at illustrating innovative changes to the civil procedure that have been introduced by the Act of 28 May 2021 on amendments to the Act – Code of Civil Procedure and some other acts (Journal of Laws of 2021, item 1090) that amended the Act of 2 March 2020 on special arrangements for preventing, counteracting and combating COVID-19, other infectious diseases and crisis situations caused by them (Journal of Laws from 2020, item 1842, as amended) as of 3 July 2021 and affected Article 15zsz1 of the Act of 2 March 2020. With a theoretical and legal context provided, results of the author's research effort are presented to explore how legal norms included in the aforesaid special purpose act are applied by the Appellate Courts in Rzeszów as far as hearings of civil cases and the composition of courts during the COVID-19 pandemics is concerned.

Key words

Remote hearing, hearing in camera, composition of court, civil proceedings, Anti-Crisis Shield, special purpose act, COVID-19.